„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
пет пута на недељу.

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију.
А РУКОПИСИ
уредништву „Браника“ у Нови Сад

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“
За Угарску Србију, Црну Гору и др. стране земље

на годину	К 34·—	46·—	дин.
на по године	К 17·—	23·—	„
на чет. „	К 8·50	11·50	„

Поједини бројеви стају 12 потура

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући А. Пајевића у Дунавској ул. бр. 36.

ОРГАН СРПСКЕ НАРООДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

Бр. 22. У Новом Саду, у среду 30. јануара (12. фебруара) 1913. Година XXIX

Немачка хоће да се мири.

Балканска криза није само изнела на површину решење балканскога питања, него је зашла и у најкрупнија питања велесила *међу собом*, и то не само са погледом на Балканско Полуострво и Цариград, него и на одношаје велесила, који се тичу њихова сопствена земљишта. Међу тим крупним питањима заузима једно од најважнијих места одношај између *Немачке и Енглеске*. Тај одношај већ за неких десет година не само да *није* повољан, него је постао акутан, постао је опасан због врло могућега рата између Немачке и Енглеске, па пошто је Енглеска приступила савезу Русије и Француске, те тиме наступио *Тројни Споразум*, то запети одношај између Немачке и Енглеске и могућност рата међу њима не само да због балканске кризе ставља у опасност европски мир, него ставља у изглед европски рат због непријатељскога одношаја између Немачке и Енглеске.

Познато је, да Енглеска себе сматра као прву, највећу и најјачу поморску државу. То је увек била, па хоће и сада да остане. Но, Немачка, од кад је после своје победе над Француском себе сматрала као најјачу сувоземну велесилу, хоће да ово постане и на мору, те са грозничавом хитњом гради своје поморске ратне бродове, како би у свој снази и на мору достигла Енглеску. Наравно, да је ово изазвало не само суревњивост Енглеске, него је Енглеска почела у Немачкој да сматра велику опасност за себе, јер се Енглеска са својом војском на копну не може ни приближно сравнити са немачком војском на копну, те ако би још Немачка и на мору достигла снагу Енглеске, то би Немачка са својом новом флотом могла исискрцати на обалама Енглеске такову војску, да би Енглеска могла многого *горе* проћи, него што је год. 1870.0. и године 1871. Француска пропила са Немачком.

Тиме се лако разјашњава, , да већ годинама траје не само суревњивост, него непријатељство између Енглеске и Немачке. Енглеска је почела поред своје огромне флоте даа гради све то нове морске ратне лађе, а Немачка опет са своје странне грозничавом брзином гради своје нове морске ратне лађе, да достигне енглеску флоту. Али ово Немаччка ни из далека није могла да доостигне, јер је Енглеска са својим ратним бродовљем *далеко напред*. Шо себи се разуме, да градња тих новвих морских ратних бродова прождирре силне и силне милијоне како у Енглеској, тако и у Немачкој, самоо што је Енглеска у питању новца јаччих ребара него Немачка. На послеетку се у Немачкој увидело, да то нее иде у недоглед са том грађном новвих немачких морских ратних бродова и да Немачка не ће моћи достићи висину и јачину енглеске флоте;; с тога је поникла мисао, да се гледи начин, како би обе стране престале са даљом градњом морских ратних бродова или бар да се установи *неки саразмер између количине* енглеских и немачких ратних бродова.

У расправи за *прорачун немачке морнарице* дао је неки дан у немачком државном сабору главни адмирал немачке флоте *Тирпиц врло важну и значајну изјаву:* да би Немачка могла пристати на неки *саразмер* међу енглеском и немачком флотом, и то тако, да енглеска флота задржи своју надмоћ на мору, али да Немачка са своје стране ипак има онај саразмер, који јој је потребан. Тај саразмер био би такав, да Енглеска у *количини и јачини бродова према Немачкој стоји као* **16** према **10**.

Ово би нешто наличило на оно, што се у привредном погледу у светској трговини зове: *контингентирање*.

Данас енглеска флота са свима својим ратним бродовима износи **двапута** толико, колико немачка флота. (Енглеска има 556 бродова). Само у новим морским ратним грдосијама, што се зову »*Дреднoти*« (Небојше) постоји саразмер између Енглеске и Немачке. Енглеск данас има **15** дреднота, дочим Немачка има само **9** односно **10** са једним новим, што га гради.

То међусобно ограничење у флота између Енглеске и Немачке сасвим би било у интересу мира, и могло би служити за *измирење* између Енглеске и Немачке, *само ако би се дало извести*. Начело ограничења ратне снаге било би од благотворнога уплива и у интересу мира, кад би се наменило и на војске на копну. Европски народи би одахнули. Али ово је још теже изведиво него ограничење флота између Енглеске и Немачке. Нити би се Русија, нити Француска дале ограничити ни у ком погледу: ни на копну, ни на мору.

Но метнимо случај, да би се Енглеска и Немачка споразумеле у погледу флота у саразмеру са **16:10**, пита се: шта би то користило, кад би Немачка од наше монархије захтевала да она као савезница саразмерно умножи своју флоту, јер наша монархија досад нема више до само **3** дреднота, па и ово је већ за наше становништво ужасан терет јер сваки дреднот стаје више десетина милијона. А Русија и Француска би за своје *потребе* умножавале своје флоте. И Русија и Француска имају изван Европе своје поседе. Већ сада Енглеска изјављује, да у колико би она пристала за своју флоту на саразмеру од 16:10, да би се ово могло односити само на флоту у Европи, а не на енглеску флоту изван Европе, у колонијама, у посеобинама.

Контингентирање ратних снага европских велесила, могло би постати једно *благотворно* начело, само што за сада ово начело још нема изгледа.

Али је на сваки начин значајно да Немачка прави предлог Енглеској за међусобно ограничење својих флота. Изгледа, да Немачка није више тако ратоборна, особито од кад зна да Енглеска *не ће оставити* Тројни Споразум. *Немачка хоће да се мири*, и ово може да има уплива на балканску кризу у корист балканскога савеза. △

Рат на Балканском Полуострву.

Освајање Скадра.

Цетиње, 28. јан. (10. феб.)

Десно крило одреда генерала Мартиновића заузело је село Бронсисију *испод тарабошких утврђења*. Десно крило, које на обали Скадарскога језера напредује, доспело је до *Широчке Горе*.

Трупе у центруму допрле су *на 200 метара пред шанчеве тарабошке*, а извиднице су на више места пробиле ограду од бодљикаве жице.

Са Облика и Широчке Горе **Тарабош непрестано бомбардују**.

Српијанске трупе под пуковником Поповићем са три црногорска батаљона, митраљезама и топовима наступише **према Брдици** и нападоше непријатеља

Престолонаследник извештава, да је његова војска *тукла Турке на свима линијама*.

Пошто је освојен *Велики Барда-*

ЛИСТАК.

СЛИКЕ ИЗ РАТА.

Његов ратни плен.

У једној од софијских болница лежи један бугарски војник, коме је куршум размрскао кост на нози. Поред његове постеље на једном дрвеном столчићу лежи један јастук, на коме су један до другог лепо поређана чечири турска ордена. С времена на време рањеник управља своје очи и прелази њима преко ордена, погледа задовољним, скоро нежним погледом и онда гледа и надаље преда се.

Сваком, ко походи болницу, прича се историја о турским орденима. Отуда је тај рањеник привлачност за све походиоце болнице.

Било је то ту негде доле, код Бунар-Хисара. Он је ту био, у шуми, нешто удаљен од своје чете. Изненада га опколи један турски одред. Завезали су му руке наопако и тада су га повели даље. Код једног напуштеног мајура зауставили су се, да се одморе. Турски војници били су се раширили по целој околини да траже хране и дрва за ватру. Официр, који је командовао одредом, био је на једним празним колима направио од сена себи логор. Убрзо је ту и заспао. Заробљеног су били везали за задњи точак кола, али ипак тако, да се могао на земљу опружити. Није трајало дуго, а у Бугарина се разбуди жеља за слободом. У његовој десној камашни био је завучен, као и увек, добро сакривен нож за хлебац. Само кад би могао ногама до везаних руку допрети! Можда би могао извући нож и пресећи уже.

У почетку ствар је ишла тешко, руке су биле јаком везом и стезањем изгубиле сваки осећај. Али после мало муке, ипак је ишло. Тада неколико оштрих резова и руке су биле опет слободне. Тада је хтео да се одмах у миру извуче одатле, пре него што би дошао натраг какав турски војник. Али поглед му паде на заспалог официра, чија опуштена рука једва држаше револвер. Он тихо узе револвер из руке, размисли се један час, прислони га уз слепоочнице заспалог о одапе. Као да није било кукавички убити заспалог? Ах, шта, а Турци су починили толико других животињства. Кад би се само још могла осветити!

Наглом одлуком шчепа он са груди официра четири ордена и ишчезе журно у шуму. Управљајући ход ка својима, према инстинкту, он дође пред вече у близину бугарског положаја. Док је тако преко слободног поља трчао, сматрали су га за каквог мародера и пуцали су на њега. С размрсканим зглавком једва је дојурио. Кад се први пут у једној пољској болници пробудио, први његов покрет било је поимање за груди, да узме мараму, у којој су била сачувани ордени.

Кад је краљица Елеонора јавила, да ће доћи да посети болницу, била је његова прва мисао, да ордене лепо очишћене пореда по једном јастучету и да их тако изложи. Учинило му се по вољи. Зашто да се и једном рањенику одбије једна смерна молба. А он чува ревносно и охоло своје трофеје, свој ратни плен.

Полудели.

На горњем спрату друге болнице у Софији има једна велика сала са двадесетак постеља. Ту је једно жалосно друштво. Ниједан једини између њих не показује никакву рану, али су сви изгубили разум. Сви су били из једног одреда. Посред њих пала је турска граната не наневши вреда — што је врло чудно — никоме од њих. Они су само неколико метара одбачени ваздушним притиском и претрпели су јак нервни удар, који им је сломио разум.

Код неких има наде, да ће се поступно опоравити, али се код већине то не очекује.

Ови дремају или сасвим апатично или без икакве свести гледају тупо преда се или се с времена на време језовито насмеју.

Обично не остају дуго посетиоци у тој сали.

Језа прође сваког већ после неколико секунада.

Хијене.

Транспорти турских заробљеника нису већ одавна никаква занимљивост на улицама Софије. Они једва да покрену више радозналост пролазника. У толико веће је било изненађење, кад је пре неколико дана пролазила једна група тих дрњавих, пола прегладнелих прилика са станице, а пратила је кроз улице дерњава и узвици множине, а кад су поједини из множине добацивали чак љутите па и дивље речи заробљеницима.

Код једног од заробљеника, — о томе се свугде, широм све множине говорило, — нађено је у равцу брижљиво увијено: више женских ушију са минђушама и још крвавих.

Други је имао читаву збирку људских ушију и носова. Животиње у људском облику! Ко зна, да ли у не-

њол, трупе су опколиле и *Мали Барданол*, па су га за тим освојиле.

Нападај на *Брдицу* врше удружене црногорске и српске трупе.

Бомбардовање Једрена.

Софија, 28. јан. (10. фебр.)

Војнички бегунци из Једрена кажу, како и трупе и грађани у Једренима *бегају из једнога дела вароши у други, да се склоне од непријатељских граната.*

Бугарски аероплан над Једренима.

Цариград, 28. јан. (10. феб.)

Над Једренима је летио бугарски аероплан, који се, због топовске паљбе, морао вратити.

Турски неуспех на Галипољу.

Софија, 28. јан. (10. феб.)

Турци су јуче напали на Бугаре код Булаира. Борба је била огорчена и трајала до после подне. Бугари пређоше у напад, разбише Турке и гонише их до фортова Булаира. Турци оставише на бојноме пољу многе мртве и рањене. Заробљеници кажу, *да је у турскоме нападу учествовало шест дивизија.*

— Црногорска наредба за нове крајеве. —

Црногорски министар унутрашњих послова Ј. *Пламенац* издао је овај распис свима обласним управитељима у ново ослобођеним крајевима:

Дознао сам да у ново ослобођеним крајевима многи почињу да купују непокретности, нарочито земље, с тога Вам наређујем, да у вашем подручју, преко надлежних управних и општинских власти, обзнаните:

Према »Општем Имовинском Законику« за Краљевину Црну Гору, при склапању купопродајних уговоро морају се испунити многе формалности код надлежног суда, као на примјер судска потврда уговора итд. ако се жели, да уговор важи, односно да купац постане прави власник дотичног добра.

Како, пак, према наређењу г. Министра Правде судови у ново ослобођеним крајевима нијесу власни потврђивати за сад овакове уговоре, то се њима не може стећи влаштина над неким непокретним добром.

Осим овог познат је факт да у ново ослобођеним крајевима многи „посједници“ земаља нису до истих дошли на начин како то закон прописује, управо они нијесу власници, у законском смислу, земаља које посједују. Такви „посједници“ су само држитељи (члан 811. Оп. Им. Законика) те као такви имају само фактичну власт над дотичним добром, а не и правну.

Како само онај, који има правну власт над некретним добрима, дакле онај, који је власник, у законском смислу, дотичног добра (чл. 831. и чл. 93. Оп. Им. Законика) може са истим располагати, у овом случају продавати, то сви остали, макар и испунили све оне формалности, које закон тражи за купопродајне уговоре непокретности, не могу тим уговором другог уговорача, то јест онога, који купује учинити власником дотичног добра, јер нико не може пренијети на другога више права, неко што га сам има«.

С тога се сви они, који купују непокретности, излажу опасности, да прави власници, који ће без сумње искрснути, путем власничког преузма добра себи поврате, (чл. 833. и 97. Оп. Им. Законика) на мању или вишу штету онога — што ће зависити од околности — у чијим се рукама дотично добро нађе.

О извршењу овога мога наређења нека ме обласне управе извијесте.

Међународни положај у Европи услед балканског рата.

Владарево писмо.

Принц Хохенлое вратио се јуче у Беч, и у нарочитој аудијенцији ће владару предати писмо рускога цара.

О садржини и политичкоме значају писма до сада из Беча ништа аутентично није саопштено, те се све вести о томе морају примати са извесном резервом, јер спадају у област нагађања.

Немачки глас о држању великих сила.

»Norddeutsche Allgemeine Zeitung« лист, који заступа гледиште немачке владе, донео је саопштење, у којем се каже: *да обнова непријатељства на Балкану није пореметила досадашње односе великих сила, да ће ове гледати, како би се рат прекратио, и како ће оне сва питања солидарно решити.*

Словенски банкет.

Петроград, 28. јан. (10. феб.)

Јуче је овде одржан велики словенски банкет, на којем је генерал *Скупаревски* напио у здравље рускоме цару. Посредством дворскога маршалата послат је цару телеграм оданости, а *владарима балканских држава су телеграфски изражене жеље за успех у борби против Турака.*

Турски глас о миру.

Цариград, 28. јан. (10. феб.)

Бивши велики везир *Хаки-паша* јуче је и прекјуче конферисао са великим везиром *Махмуд Шефкетом*. Говори се, да је Хаки-паши поверена мисија, *да у Букурешту води званичне разговоре о миру са тамошњим бугарским послаником.*

(Ову вест треба врло опрезно примити. Разговори су о миру непотребни, јер Турци добро знају, у којем ће случају савезници обуставити непријатељства. Прим. уред.).

Цариград, 28. јан. (10. феб.)

Хаки-паша кренуће се ускоро у Лондон, *где ће, као што се мисли, заменити Решид-пашу, ако се преговори за мир обнове.*

Политички преглед.

— **Питање грофовства министра-председника Лукача.** »Slovensky Denník« (бр. 28.) јавља, да су листине грофовства министра-председника Лукача потписане, но да су задржане у Бечу, јер је настала бојазан од евентуалне бламаже ради познатог Дешијева процеса.

— **Посета великога кнеза у Бечу.** »Neue Freie Presse“ јавља из Петрограда, како се тамо из дворских кругова чује, да ће велики кнез Николај Николајевић у марту о. г. учинити посету у Бечу.

— **Владарски састанак.** Римски „Adriatico« тврди, да ће се цар *Вељем* састати у Млецима са краљем *Виктором Емануилом*, и то 15 и 16. о. м

Вести из места и из народа.

Нови Сад, 29. јануара 1913.

— **Српска Читаоница у Новом Саду** приређује у кругу друштвених чланова и пријатеља, а у корист своје благајне, у недељу 3. (16) фебруара о. г. у 8½ сати у вече, у друштвеним просторијама с е л о са игранком са одабраним забавним распоредом. Напомињемо, да ће пријатељски суделовати наше бајне Српкињице гђице Милица Јовановићева свирањем на гласовиру и Сокица Драгојловићева свирком на виолини, омладинска певачка дружина »Сунцокрет« и »Читаоничко Српско Певачко Друштво«. Долазак је у обичном оделу. Улазница је од особе 1 круна, а од породице 2 круне. Позивају се друштвени чланови и пријатељи најискреније и овим путем, да у што лепшем броју посете ово село. У данима, када нам не цветају руже ни на ком пољу, држимо да ће ова забава и пријатељски часи добро доћи, да нам се бар безбојно друштвено стање из корена освежи и разгали. Као што дознајемо, велико је интересовање за ово се́ло, што се даје лако протумачити, јер ове зиме и месојеђа имасмо једва коју забаву, те нам је друштво одморно и жељно разоноде.

— **Парастос.** Српска православна црквено-школска општина новосадска приређује парастос неумрлим добротворима народним С и м и и К а т а р и н и Ђ о р ђ е в и ћ, у недељу 3. (16.) фебруара на дан Симеона Богопримца, после св. службе Божје, у капели на алмашком гробљу.

— **Српско народно позориште у Земуну.** У суботу давао се »Зулумћар« од српског приповедача Светозара Ћоровића, за тим: »Мирна кућа«. У недељу по подне у 3 сата даван је са сниженим ценама »Дротар«, оперета, а у вече са редовним ценама „Распикућа« са певањем (обе ван претплате). Данас после подне у 4 сата је представа за младеж са сниженим ценама »Снежана и 7 кепеца“. Божићна комедија у 5 чинова.

— **Основне школе затворене.** Сомборска »Слога« јавља: Услед осе, те прилепчиве дечије болести принуђен је шк. одбор да затвори све основне школе у Сомбору. По садањој наредби предавања неће бити држана све до 17. о. м. Ако се болест још даље стане ширити онда ће престати и предавање у овдашњим средњим школама.

— **Културни живот у Сомбору.** Последњи број сомборске „Слоге“ јавља:

Девојачко Коло одржало је сад у четвртак своју редовну седницу, где је гђца Живанка Илкићева врло интересантно говорила из Историје Срба у Угарској. Овај са великом вредноћом и марљивошћу склопљен рад гђце Илкићеве саслушан је са великом пажњом. Затим је гђца Зорка Поповићева говорила о сликарској уметности, холандској и фламанској у 17 ом веку, приказујући нам главне представнике исте, и карактеристике радова њихових. Гђца Зорка је врло лепо, и са великим разумевањем обрадила ову тему, и пожњела врло леп успех. Посета је била многобројна. Идућа седница одржаће се у други четвртак 7. (20.) фебр. 1913. — У идућу недељу 16. (3.) фебр. пре подне после службе Божије одржаће јавно предавање у Дев. Колу, преч. Г. Милутин Гавриловић. Тема предавана биће: „Религија и уметност«.

— **Концерат младога уметника.** Милан Јовановић, већ добро познати *Браца*, млади уметник на виолини, 9 година младо Српче, приредио је 27. јануара (9. фебр) ове год. у Варошкој великој дворани у Сомбору концерат са овим распоредом: 1.) Свендсен: Романса Ор. 26. 2.) Берио: Концерт Ор. 103. 3.) Келер: Мађарска идила Ор. 134. 4.) Јохан Раф: Каватина Ор. 85. 5.) Моцарт: Соната бр. 2. 6.) Шуберт: Соната бр. 1. Оп. 137. 7.) Чајковски: Песма без речи.

— **Српска велика гимназија у Сремским Карловцима** приређује *гимназијску беседу с игранком* на Сретеније 2. (15.) фебруара 1913. у корист ученика српске велике гимназије карловачке. Почетак тачно у 8½ сати увече. Добровољни прилози примају се са захвалношћу и шаљу се на адресу професораг. Глигорија Лазића. Распоред: I. део: 1 П. И. Чайковскій: С и м в о л ъ В ѣ р ы. Дм. Бортнянскій: К о н ц е р т ъ № XXXII. мешовити збор гимназ. ученика. 2. F. Mendelssohn: E moll-К о н ц е р а т з а в и о л и н у, уз пратњу орхестра ц. и кр. пеш. пуковније 96. свира г. Х. Штерн, капелник. 3. А. Дворжак: О с т а в љ е н, мешов. збор гимназ. ученика. 4. E. Grieg: P e e r G y n t, (Осина смрт, Анитрина игра, Солвејгина песма). H. Wieniawski: C h a n s o n P o l o n a i s e, гудачки орхестар гимназ. ученика. 5. Ст. Ст. Мокрањац: Р у к о в е т X. — са О х р и д а —, мешов. збор гимназ. ученика. 6. Viek. Siegel: N a k r a n j s k o j m e đ i. Dr. B. Ipavec-M. pl. Farkaš: B u d i z d r a v a d o m o v i n a! тамбурашки збор гимназ. ученика. 7. И. Бајић: И з с р п с к е г р а д и н е I. р у к о в е т, мешов. збор гимназ. ученика. II. део: Игранка.

који другој земљи не би таква чудовишта народ одмах линчовао? Али је у Бугарској народ дисциплинован и разуман. У осталом је пратња врло брзо спроводила заробљенике и чувала их само да се народ не доведе у искушење.

Остављена.

У прво време, кад је војска полазила против непријатеља, њу је заносило одушевљење других и осећала није у општој узбуђености и радости, не само бол за растанком са својима, него ни бригу за њихово добро и њихову невољу.

Чак ни жена једног вишег официра и мати два млада ратника није смела изрећи забринутост, па да ју је и осећала.

Тада су долазиле вести о победи, једна за другом. Одушевљење је подизало све веће таласе и све више се чуло само о херојствима бугарских војника и деморалу турских трупа као и о многим хиљадама жртава на турској страни. О домаћим губицима није се никад смело говорити. Нити су се објављивали губитци нити се давао ма какав глас о палим.

Тада су се тискале забринуте сумње у остављене. Кад би неко од њихових . . . Али не, то би било ужасно! Па ипак.

Плашљиво и дрхћући причало се о двема региментама, које су изненада Турци напали и у којима је било више хиљада мртвих.

Тада су дошли први и неодређени али ужасни званични гласови, да је у великој битци код Лиле Бургаса пало око 15.000 бугарских бораца. Од мужа и двојице синова ниједна вест: само од првог лаконска једна поштанска карта без назначења места, она је дошла преко Бургаса и путовала је десет дана.

Тада је био здрав и добро. Али после? Језа је подиђе. Она је замишљала многе свирепости, о којима се јављало сваког дана. Она се сећала прича рањеника, који су обавештавали о погинулим поред њих, који су исто тако били синови и мужеви, за које је у даљини једно мило створење очајавало и који су, ударени смртним оловом, тражили матер или милу жену. И као дивља мржња шчепало би и то срце напуштене сироте, као дивља мржња против свих оних, који су криви за толику несрећу. Како су празне речи славног јунаштва и речи о часном оружју за хиљаде матера и жена, које су ради њих морале дати своје једино драгоцено добро!

Срчано и незловољно вршила је остављена при пријему и првом чекању безбројних рањеника своју дужност, којој се посветила од почетка рата. А сваке ноћи су долазили рањеници. Та дужност јој је била највеће олакшање и помагало јој, да тешку неизвесност подноси.

Онда је дошла једном и извесност. Један од рањеника знао је, да даде вести о млађем сину. Био је са њим у истој чети и видео је, неколико дана пре него што ће он бити рањен, како су га тешко рањена однели у једино заостали пољски салаш. И како је другог дана сеоски свештеник опојао малу хумку, под којом је нашло последње прибежиште више ваљаних другова. Матери је било као да срце хоће да јој стане. Као да је пред њом пукла велика пространа празнина. Ниједна суза, ниједан уздах, само јак, дивљи бол, који јој се хватао чврсто за срце и стезао га. Она није питала о судбини мужа и другог сина.

И опет врши своју дужност код рањеника. Посрће, уморна је, једва се креће. Има већ четири дана, није узела ни залогаја. Забринути погледи прате је одасвуда. Шта ће бити са јадницом, кад најзад после једне рђаве вести дође још и друга?

Тада нека Бог буде милостив јадној души! »Ш т а м п а.«

— **Забаву с игранком**, скопчану са дилетантском представом, приређује Српска Читаоница у *Крчедину* уз пријатељско суделовање новосадског српског занатлијског певачког друштва »Невена« на Сретеније 2. (15) фебруара 1913. год. у просторијама Митра Поповића. Чист приход намењен је у корист друштвене благајне. Улазница од особе: I. место 2 круне, II место круна 1·60, III. место 1 круна. Почетак тачно у 8 сахати у вече. Распоред забаве: I. део: 1. Бортњански: Херувика, лева меш. збор „Невен"-а. 2 Бајић: Морнарска песма, пева мушки збор »Невен« а. 3. Мокрањац: Мирјано, уз пратњу тамбурашког збора пева мешовити збор »Невен«-а уз пратњу друштвеног тамбурашког збора. II. део: Ретка срећа. Шаљива игра у једном чину од Милеве Симићеве. Приказују чланови „Невен"-а. III. део: Игранка.

Новости са стране.

— **Министар Зичи и спорт.** Министар богочасти и наставе Зичи забранио је ђацима средњих школа, да буду чланови спорских и атлетских друштава. Ђаци ће имати своја друштва у заводима.

— **Несрећни љубавници.** У Будимпешти је у Хотелу Ројалу чиновник др. П. Лањи убио себе и своју драгу због материјалне пропасти. Два пута је страдао на берзи.

— **Чудновата просидба два каубоја.** По Енглеској се сада продуцира, приказујући у неком циркусу слике из аустралијског живота, једна група аустралијских каубоја (cowboy), неке врсте пастира на коњима. »Звезда« те групе је нека 22-годишња девојка мис Белита, ванредна јахачица и стрељачица. Млада егзотична дама има страстан темпераменат и њене црне очи, што севају, примамиле су већ много обожавалаца. Али је она све досадање понуде одбила! Највише су чезнула за њом два красна аустралијска каубоја, што припадаху истој трупи. Оба младића постадоше тако ужасни противници, да се неки дан ножевима сукобише и међусобно изранише. Пред циркусом настаде због тога таква збрка, да се полиција морала умешати. Како постојаше опасност, да ће се ови призори поновити, предложе Белити, да се коначно с једним од обојице супарника вери, како би тиме бесмислене неприлике већ једном биле завршене. После подужег промишљања занимљива девојка реши: Оба просиоца нека поседну своје коње и што брже могу нека гоне према неком удаљеном селу. Тамо ће их она чекати и ономе, који као победник први приспе, даће своју руку, ако је — ухвати.

Оба каубоја, Франк и Били, изјавише, да су с овим условима сасвим споразумни. Сутрадан у одређени сат обојица скочише на своје степске коње и јурнуше као вихор. Мис Белита је већ у вече минулога дана отпутовала на место, где је обрекла, да ће супарнике сачекати. Седећи на високом коњу и угледавши напокон облак прашине на обзорју, потера свога коња као махнита каубојима у сусрет. Први што стиже, баци замку сретно и красна тврдоглавка постаде му заробљеницом и заручницом. С места одјури с њоме у село и тамо их је венчао пастор. Кад је онај други, Били, мало касније приспео, уморан и знојен, нађе већ Франка и Белиту као сретни брачни пар. Угледавши их обоје, Били из несретне љубавне страсти трже револвер и сјури себи смртоносно тане у слепо око.

— **Велика зима у Шведској.** У Шведској влада до сад незапамћена зима. Барометар често пада на 53·3 степена Целзијевих. Многи се људи смрзавају, а у једноме се селу смрзао свештеник.

— **Ретка свадба.** Словачки амерички лист „Hlas« јавља, да се Словакиња Марија Хавричакова удала за Кинеза.

— **Министар војни десетар.** Абд-Алаел-Кадим, бивши министар војни у Мароку, служи сада у војсци у Оломуцу у Моравској. Десетар је, али га служба много не радује, но ипак је савесно врши. Кад одслужи рок, мисли опет да иде у жарку Африку, не би ли наново начинио министарску каријеру. Нема сумње, да ће наново у Африку отићи, јер му је и досадашњи живот био буран. Господин министар је моравски Чех, и зове се Черирни. По завршеној министарској каријери (с султана су му свргли) вратио се у домовиновину, где га је војна власт притегла, да одслужи свој војнички рок.

Српске и словенске вести.

— **Бугарска породица.** Велика бугарарска породица *Буровова* послала је у рат т *45 војника*. Ни један од њих није покушао, да се извуче од ратне службе, а неколико и њих ратују као добровољци.

Ратне белешке.

— **Шест погинулих брата.** (*Догађајаји у Црној Гори*) Из *Никшића* у Црној Гори пишу: Колико их паде на проклетом Тарабошу с црногорске, а колико ли с т турске стране, борећи се два месеца узалудно, и опет нема изгледа, да ћемо добити пусти Скадар, који је толико мајки, сестара и браћа завио у црно, да скоро свакој кући у Црној Гори, одакле су пошла два брата, или је један погинуо или рањенн. У селима где је некад било пуно момчади, место младих, снажних људи остали суу све старци и бабе, нигде весеља, нигде пеесме, све се увило у општу жалост. Има много случајева, где су *од шест браћа остала двојица жива*, а ево случаја, где *од шестворице није ни један остао жив*, где су *погинули* бранећи отаџбину свих шест брата на тврђавама тарабошким, на зидинама тврдога Скадра. Шест брата, као шест соколова, сви одрасли и одавно војници, добро развијени, снажни Црногорци, у боју издржљиви, храбро се борећи, били су у батаљону бјелопавлићском, који је имао да освоји с батаљоном требјешким Тузи — Бардањол — Тарабош. Баш у последњим биткама око тарабошких утврђења, првога дана борбе погинула су три брата, у другој битци, сутра дан, погинула су друга три брата, и за два дана *јединица сестра Неда изгубила је свих шест браћа*, који се борише бранећи своју отаџбину, показавши се као прави синови ове малене земље, која је устала да брани са својом браћом интерес целога Српства. Имало их је у кући њих шест брата, мајка, и сестра Неда, која је већ давно удата у Никшићу за једног угледног трговца, а браћа су јој живела у Бјелопавлићима, у богатој и сложној кући, а сад место њих остала је стара мајка, да гледа празну кућу, која је до скора била весела.

— **Смакнут Циганин агин паликућа.** Кад је србијанска војска дочула, да је пљеваљска посада прешла границу Босне, крене се слободно, али опрезно у Пљевље. Војницима је издата строга наредба, да не смеју палити турске куће по цену живота. Један Циганин заборави за наредбу и запали кућу једнога аге. Официр те чете, кад виде да кућа гори, постави чету у строј и запита, ко је запалио кућу?... Нико се не јавља...

— Ко је запалио кућу нека се слободно јави. Пређашња наредба о паљењу је укинута!

Тишина!

— Нека се јави, ко је запалио, добиће десет динара! — узрази официр.

И при том извади официр нову новцату банку. Јанко Циганин полакоми се и рече:

— Дај, господин-официре, мени, ја сам је приждио!

Официр му даде десет динара и рече, нека му донесе комадић стакла из прозора куће. Јанко сав весео, насмејана лица, метнувши новац у џеп и смешкајући се, пође према горућој кући.

— Прва четворица пушке на готов! — командова официр.

И док је Јанко прешао 20—30 корака, чу се друга команда, кратка, пригушена:

— Пли!...

Погођен са четири метка својих другова, паде весели насмејани Циганин Јанко...

За овај случај дочују Турци-бегунци, те се многи вратише својим кућама, измишљајући и надовезујући још много тога на овај случај.

— **Црногорке и војник.** Из логора црногорске војске под Скадром путовао је — како пише »С. Ријеч« — један војник из Бањана дома, послан од браће, да им од дома донесе нешто, што им је требало за преобуку. Успут га на много места сусретале Црногорке и питале га, одакле је и куда ће. Свака је Црногорка имала револвер у руци. У једном селу у Брдима истрчала је пред њега на пут једна Црногорка, жена, грдећи га на сав глас овако: »А ђе си поша', неваљалче!? Јеси ли поша' жени под опрегачу да се сакријеш?! Ама не ћеш, божја ти вјера, мимо мене живе проћи!« Кад се војник окрени за се а има шта видети. Црногорка га пратила на 20 метара, која у руци носаше револвер, уперен на војника, те повика: »стој, јер те убих!«

Кад је водник стао, — јер је видео опасност, — стигла га је јунакиња бледа, разрогачених очију, које су севале као две ватре. Војник се морао пред њом преклињати, да је само за то пошао дому, да осталој браћи, којих има пет под Скадром, донесе преобуку: гаће и кошуље и да ће се одмах повратити натраг. »Али да те опет видим да се вратиш овуда«, додаде Црногорка, отпуштајући га да иде даље. Све су таке Црногорке кад се ратује за слободу отаџбине. С тога и јунаке рађају. Нека им је част!

Заиста леп пример родољубља и одважности храбрих кћери јуначке Црне Горе, што је столећима својим херојским подвизима доводио свет у дивљење. Није чудо, што је Црна Гора, поред таквих својих кћери дала Српству и Словенству толико неустрашивих бораца за слободу и опстанак онога дела нашега народа.

НОВИЈЕ.

Сарајево, 28. јануара. Посланик др. Урош *Круљ* положио је мандат. Из тога се изводи закључак о повлачењу радикалних Срба. (Очекујемо из Сарајева аутентичан извештај о повлачењу дра Круља. — Ур. „Бр.").

Карлсруе, 28. јануара. Приликом вереља принцезе *Викторије Луизе* са принцом *Ернстом Августом Комберлендским* измириле су се куће Хоенцолернска и Комберлендска. (После аустро-пруског рата од године 1866. Пруска је свргла Комберлендску кућу с хановерског престола и Хановер утеловила Прусији. — Ур. „Бранка".).

Беч, 28. јануара. Приликом првога читања законскога предлога о заштити пекара, *Русини су отпочели опструкцију*. Данашња је седница трајала дубоко у ноћ.

ТЕЛЕГРАМИ
УРЕДНИШТВУ »БРАНИКА«.

Рат на Балкану.

Скадарске жртве

Цетиње, 29. јануара. У Црној Гори влада велика жалост, **јер је на Бардањолу 2500 Црногораца погинуло и рањено.** Неки су батаљони **сасвим сатрвени.**

Губитци под Тарабошем још нису познати.

Турци су **изгубили 4000 војника мртвих.**

Цариградско питање.

Беч, 29. јануара. Постоји верзија, да је руска влада у последњем часу опозвала саизволење, да Бугари уђу у Цариград, јер постоји бојазан, да, под утицајем ратне странке, Бугари не би више хтели напустити Цариград.

Цариградске вести.

Цариград, 29. јануара. Овде је велике наде изазвало то, што су Бугари напустили положаје на Чаталџи.

Листови бележе, да је стање трупа врло добро. Турци су пошли напред код Деркоса, којом су се приликом сударили са Бугарима. (А турска победа? — Ур. „Бр.") Бугари су напустили освојене положаје на Бујуку. Турци су освојили Шаркеј, Гапос и Родосто. (Све ове вести треба да се потврде. — Ур. „Бр.")

Владарска писма.

— **Нема демобилизације.** —

Беч, 29. јануара. Пошто је принц Хоенлое при повратку у Беч оболео, писмо рускога цара предао је владару министар иностраних дела гроф *Берхтолд*.

Чим принц оздрави, поднеће владару писмен извештај о својој мисији.

У вези са тим треба напоменути, **да су све вести о томе, да предстоји демобилизација, лажне.** (То значи, да опасност великога рата још није прошла. — Ур. »Бр.«)

Авијатика.

— **Још о Бјеловучићеву подвигу.** Из *Милана* јављају: У историји авијатике је дан 28. јануара 1913. знаменит датум. Ако је још пре две године пошло за руком, да се на аероплану савлада сметња Алпа, што народе деле, то је онда Гео Шавес морао животом платити своју одважност, а Јован је *Бјеловучић*, за чудо: као и Шавес такођер Перуанац, доказао, да човек може савладати тешкоће алпског лета, а да не изгуби живот. Да ли се Бјеловучићев успех има приписати поправкама у конструкцији његова биплана (систем Анријо), или избору годишњег доба, кад у ваздуху има мање опасних ветрова, то нека стручњаци реше. Свакако је Бјеловучић потхват раније проучавао великом хладнокрвношћу и размишљањем, пре него што га је остварио. Он се није дао застрашити 19-дневним чекањем, него је дотле чекао, док брзом одлуком није употребио прави тренутак, да изведе лет. Справа је за цело време чекања морала бити непрестано држана спремна са лет. Сваки дан је пробан мотор и те пробе засведочише потпуну правилност механизма. И тако је Бјеловучић затекао своју машину спремну за летење, кад се је дана 28 јануара у јутро одважио, да лети. Никада за време дугог стрпљивог чекања није он обзорје нашао тако ведро, ваздух тако миран, а ни са посматрачких места на Симплону није добио тако повољних вести, као тог дана. У 11 сахати пре подне авијатичар стиже на Бришко брдо, где је поље, са кога ће полетети, било очишћено од снега у простору од 100 метара. Сунце је сијало више него зимском снагом и јасноћом на бела поља и брежуљке. На Бјеловучићеву као челик тврдом лицу не види се ништа од унутрашњег узбуђења, он проба мотор, задовољан је, обуче се у своје авијатичко одело и у 12 сахата у подне диже се он у ваздух, у коме се — изгледа — не миче ни један дах. Упути се долини реке Роне па се онда у широком луку окрене Симплону. Већ је 2000 метара у висини. Али наједаред се гледаоци запрепастише, јер се аероплан спусти, као да би авијатичар хтео да се врати. Али само за тренут потраја та неизвесност, а потом Бјеловучић оде даље својим путем, лебдећи у висини од 2500 метара. Дванаест минута после узлета је црне тачкице, како се аероплан до полетка чинио очима, које су га пратиле, сасвим нестало. Али већ у 12 с. 26. м. стигне телефонска вест, да се је одважни авијатичар у 12 сахати 19 минута 16 секунада спустио без незгоде у Домодосоли.

Дабогме да је летење преко ледених поља и посред страшних горостасних брда, која пропашћу прете, силно утецало на Бјеловучића, који је у првим тренутцима после слета једва могао да говори. Своје стање је он за тим означио речима:

— Je suis fou! (Ја сам луд!)

А за тим је непрестано мрмљао:

— C' est terrible! (То је страшно!)

Мало по мало поврати му се нормално душевно стање те је занимљиво описао свој лет. Причао је, како је баш на уласку у долину Салтину опазио, да мотор издаје. Онда продрма машину те је мотор тако подстакнут на његов рад те је правилно дејствовао. Изнад симплонског теснаца достигао је висину од 3000 метара. С десна и с лева куљају облаци! Заповеднички дижу се у висину Монте Леоне и Вајсмисхорн, као да би уљезу пркосно хтели да кажу: стој! Али авијатичар узлети још више, све до 3200 метара и та-

ко горостасна брда остадоше испод њега. У том достиже Габи, где се путеви деле. Провалију Гондо, преко које је летео Шавес, остави на лево и упути се преко кланца Моншере. У тај мах се наједаред диже леден удар ветра, који дува са вајсмиских глечера, као до се то брдо још у последњем тренутку упиње, да збаци дрског човечуљка с његове машине. Ова се заљуља и задрхта, али одоле и победи. Но ено се авијатичару већ указа мрка долина Осола и његове, снегом и ледом засењене очи весело гледају према блиској мети. Бјеловучић опази заставама обележену ливаду за спуштање и косим летом спусти се на земљу.

Толико извештај авијатичара Бјеловучића, који је за тим морао да прекужи овације и свечани ручак са безброј здравица, пре него што је смео да нађе окрепљења у чврстом сну. Свакако ће Бјеловучићево име бити у летописима освајања ваздуха спомињано као име онога, који се енергично латио смелог покушаја Шавесова те га, срећније него овај, здрав и читав и извршио.

— **Авијатика у Кини.** У Пекинг је отпутовао француски авијатичар Борне, да отвори авијатичарску школу.

— **Лав у аероплану.** Американски професор Девис понео је у кавезу собом младога лава на аероплану. Животиња се при летењу уплашила и узнемирила, и тек кад је професор пристао на земљу, мало се умирио.

Јавна захвала.

У корист добровољачког санитетског одељења, које одбор новосадског Црвеног Крста организује, приложили су: гђа удова Теодора *Хирша* К 500, г. др. Армин *Касовиц* К 200 и г. Фрања *Циглер* К 222, а осим тога војницима на граници гђа удова Теодора *Хирша* 14 пари чарапа и 4 пара наруквица, гђице Евелина и Марија *Мајна* пак 68 пари наруквица. На свима овим срдачним милодарима друштвено председништво изриче племенитим прилагачима своју топлу благодарност.

Припослано.*)

ИЗЈАВА.

У интересу своје части, а ради умирења својих пријатеља и познаника, овим изјављујем, да су сви гласови, који, поводом »афере« овдашњег бележника г. Марка Машића, о мени круже, гнусна лаж и подла клевета.

Деч, 27 јануара 1913.

Јеврем Белегишанин
парох.

*) За ствари под овом рубриком не одговара уредништво овог листа ни у ком погледу. -- Ур. »Бр.«

— **На знање!** Према већ оглашеној објави број нашег листа за четвртак не ће изићи.

Управник: Др. Мих. Полит-Десанчић.
Одговорни уредник: Јанко Перић.

ЧИТАЈ! ЧИТАЈ! ЧИТАЈ!

Семена за рани грашак

најбоље врсте.

ШТОПЛОВА

ЗА КАЛАМЉЕЊЕ ВИНОГРАДА

61 1-3

по чудо јефтиној цени
нуди шпецерајска радња

Микина и Стојковића
у Новом Саду, Дунавска улица бр. 22.

Др. Милорад Завишић

адвокат

отворио је своју **адвокатску канцеларију у Новом Саду**, у Хлебарској улици бр. 44. 48 2—3

Продаја земље.

Нашу, прве класе орећу земљу у површини од 44 јутра у једноме комаду, продајемо уз 10-годишњу отплату са 6% каматама.

Земља је сва за пролетњ усев, а лежи уз зидану цесту 18 километара од Руме.

П. КАТИЋ и БАБИЋ
63 2-3 **Рума, Срем.**

Електрична штампарија
учит. деон. друштва
„НАТОШЕВИЋ"
У НОВОМ САДУ

потребује

вештог машинисту,

који ће управљати двема машинама и једним тиглом. 60 2—3

Понуде се упућују управи деон. друштва.

Слано купатило

У СТАРОМ СЛАНКАМЕНУ

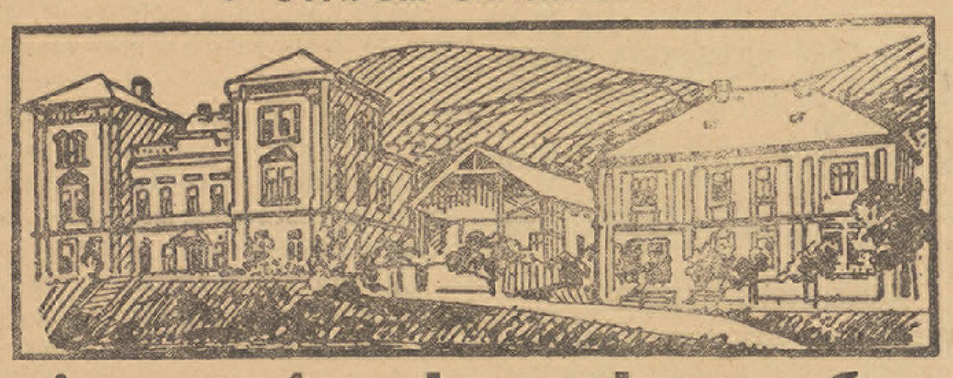

отворено од 1. маја до 1. октобра.

Сланача специјално лечи: ревматизам зглобова и мишића; ексудативно запаљење у трбушној дупљи, материци и јајницима; све врсте катаралних запаљења; малокрвност, бледуњавост и шкрофулозу (ви у облика; жигове и севотине; извесне врсте кожних болести.

Купатило има 60 елегантно намештених соба са ценом од 1 до 4 К; лепу пространу новосаграђену

рестаурацију са добрим јелима и пићем,

сталну музику која трипут дневно свира.

Ближа извешћа и проспекте бесплатно даје

46 7—150 **ШТЕДИОНИЦА У СТ. ПАЗОВИ.**

ПОЗИВ.

СРПСКА ЧЕСТИЧАРСКА ЗАДРУГА
--- У ЂУРЂЕВУ (SAJKÁSGYÖRGYE) ---

држаће **14. (27.) фебруара 1913. год.** у 9 сати пре подне у заводским просторијама своју

IX. редовну главну скупштину

на коју се п. г. честичари учтиво позивају.

ДНЕВНИ РЕД:

1. Избор три члана за оверовљење присутних честичара.
2. Извештај управе и поднашање годишњег рачуна (билансе).
3. Извештај надзорног одбора.
4. Предлог управе о подели чистог добитка.
5. Избор 2 члана у управу и избор надзорног одбора.
6. Давање разрешнице управном и надзорном одбору.
7. Избор 5 чланова за оверовљење скупштинског записника.

Управа.

ДУГУЈЕ — **Рачун изравнања** — ПОТРАЖУЈЕ

ИМОВИНА		К	п	ДУГОВИ	К	п
Готовина у благајни 31. децембра 1912.		9894	92	Уплаћена глав. III. кола	25349	—
Мен. у порт.	107.271·—			Делимак III. „	1553	20
„ „ рееск.	128.181·—	235452	—	Збрисане честице II. „	105	—
Дужници у текућем рачуну	37.887·81			Стални резервни фонд . .	4063	83
Наше потраж. код стр. завода	3.098·—	40985	81	Менице у реесконту . . .	128181	—
Некретнине		474	27	Улози на штедњу	80182	03
Предујам		623	90	Веровници	45770	51
Инвентар . .	358·—			Чист добитак	2526	33
по одбитку	58·—	300	—			
		287730	90		287730	90

ДУГУЈЕ — **Рачун губитка и добитка** — ПОТРАЖУЈЕ

РАСХОДИ	К	п	ПРИХОДИ	К	п
Камата на реесконт. менице	10128	19	Камата од есконт. меница	19317	43
„ „ штедион. улоге	7192	08	„ у текућем рачуну	304	56
Плате	4104	—	„ од предујмова . .	167	12
Пореза	511	80	Банкпровизија	7193	—
Доходарина	719	31	Разни приходи	20	18
Станарина	240	-			
Управни трошкови . . .	1522	58			
Отпис од инвентара . . .	58	—			
Чист добитак	2526	33			
	27002	29		27002	29

У **Ђурђеву**, 31. децембра 1912.

Стеван Мушицки с. р. благајник. — **Мита Катић** с. р. књиговођа.

ЧЛАНОВИ УПРАВЕ:

Теодор Јозанов с. р. председник. — **Радослав Николић** с. р. потпредседник. — **Милан Француски** с. р.

Лука Отић с. р. — **Сима Савин** с. р. — **Сима Мушицки** с. р. — **Никола Савин** с. р.

Паја Шовљански с. р. — **Теца Врбашки** с. р.

Са главним и споредним књигама сравњено и у реду нађено.

У **Ђурђеву**, 1. фебруара 1913. 64 1—1

ЧЛАНОВИ НАДЗОРНОГ ОДБОРА:

Коста Томин с. р. — **Петар Фијатовић** с. р. председник — **Мита Мушицки** с. р.

Власник и издавалац: Деон. друштво Бранник. — Парна штампарија д. д. Бранника у Н. Саду.